

Innherred Kristne Skole

v/Bjørn Valde

Brokstien 124

7620 Skogn

14.1.2015

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET

Høringsuttalelse fra Innherred Kristne skole til ny Friskolelov 2015.

Uttalelsen består av to deler. Del A er Generelt grunnlag for etablering og drift av frie skoler, og del B er våre kommentarer til ny friskolelov 2015. Her henviser vi med tall til Kds høringsutkast. Våre forslag til ny lovtekst skrives med *uthevet kursiv*.

A. Generelt grunnlag for etablering og drift av frie skoler.

Norsk grunnskoleopplæring ble grunnlagt i 1739, der Den Norske Kirke drev skolene som en opplæring fram mot konfirmasjonen, etter mandat gitt av foreldrene. Denne opplæringen la grunnlaget for utformingen av Grunnloven og det restaurerte Norge. På samme grunnlag er det vi i dag starter og driver kristne friskoler, i tråd med Guds oppdrag, gitt oss bl.a. i 5.Mosebok 6,5-7:

«Og du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din makt. Disse ord som jeg byr deg i dag skal du gjemme i ditt hjerte. Og du skal innprente dem i dine barn. Du skal tale om dem når du går på veien, når du legger deg, og når du står opp.»
Og til barna sier Bibelen: «Vær lydige mot deres foreldre, i Herren! For dette er rett.»Ef.6,1.

Dette er for de demokratiske stater videreført i **Konvensjonen om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter**, i artikkel 8 og 9 under Del 1, Rettigheter og friheter:

Art 8. Retten til respekt for privatliv og familieliv,

Enhver har rett til tankefrihet, samvittighetsfrihet og religionsfrihet; denne rett omfatter frihet til å skifte sin religion eller overbevisning, og frihet til enten alene eller sammen med andre og såvel offentlig som privat å gi uttrykk for sin religion eller overbevisning, ved tilbedelse, undervisning, praksis og etterlevelse.

Art 9. Tanke-, samvittighets- og religionsfrihet,

Frihet til å gi uttrykk for sin religion eller overbevisning skal bare bli undergitt slike begrensninger som er foreskrevet ved lov og er nødvendige i et demokratisk samfunn av hensyn til den offentlige trygghet, for å beskytte den offentlige orden, helse eller moral, eller for å beskytte andres rettigheter og friheter.

Vi finner også gjengitt noe av det samme i **Protokoll til Konvensjonen om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter** av 4.11.1950, under:

Artikkel 2. Retten til utdanning:

«Ingen skal bli nektet retten til utdanning. Funksjoner staten påtar seg i utdanning og undervisning, skal den utøve med respekt for foreldrene til å sikre slik utdanning og undervisning i samsvar med deres egen religiøse og filosofiske overbevisning.»

Departementet henviser også selv i høringsnotatet til **Menneskerettsloven av 1999** §2 annet og tredje ledd. I artikkel 13-3 i **FN-konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter** slås foreldre retten fast: «Konvensjonspartene forplikter seg til å respektere foreldres og, når det er aktuelt, vergers frihet til å velge andre skoler for sine barn enn dem som er opprettet av offentlige myndigheter, forutsatt at skolene oppfyller eventuelle minstekrav til undervisningen fastsatt eller godkjent av staten, og til å sikre sine barn en religiøs og moralsk undervisning i samsvar med deres egen overbevisning.»

På dette grunnlag er det vi fastholder vår foreldre rett og prinsippene om at det er foreldrene som har rett til å velge utdanning for sine barn. Kristne foreldre vil svikte sin forpliktelse på det kristne oppdrageransvaret dersom vi godtar at den verdslige øvrighet organiserer en moralsk barne- og folkeoppdragelse uavhengig av det kristne synet. Derfor vil vi ha frihet til å drive egne skoler, samt hjemmeundervisning der det er ønskelig. Her må vi selvsagt ha full rett til å ansette de lærere og arbeidere som vi selv ønsker innenfor visse kriterier.

B. Kommentarer til ny Friskolelov 2015:

3. Godkjenningsgrunnlag for friskoler

Etableringsrett i forhold til kommune/ fylkeskommune

Det er et brudd på foreldre retten dersom kommunen / fylkeskommunen skal ha mulighet til å hindre oppstart av friskoler, spesielt de som er bygd på religiøst eller filosofisk grunnlag. Regjeringen har nå ønske om å slippe til nye frittstående aktører i skolemarkedet. Disse har ikke religiøse eller filosofiske grunner for å drive skole, men det ser ut til at det tas slik hensyn til disse, at prinsippene om foreldre rett skyves i bakgrunnen for alle grupper skoler. Dette er en ensrettende utvikling som reduserer foreldrenes grunnleggende demokratiske rett til å etablere friskoler, uavhengig av økonomi og bosted.

Etablering av en friskole vil i enkelte tilfeller få noe innvirkning på det offentlige skoletilbudet. Noen ganger vil dette medføre mulighet til reduserte kostnader for kommunen ved at det ikke blir behov for deling av årstrinn eller at årstrinn kan slås sammen, dvs at klassene blir større. Andre ganger kan etablering av friskoler medføre økte kostnader for kommunen fordi klassene blir mindre enn beregnet.

For elever i offentlige skoler vil imidlertid større klasser medføre mindre tid pr elev, mens mindre klasser vil gi mer tid pr elev med påfølgende bedre oppfølging og læring.

Å legge vekt på kommunens økonomi vil derfor ikke ha relevans for opprettelse av friskoler.

Primært forslag:

«Det skal være frihet for alle friskoler til å etablere seg der de ønsker uten mulighet for at kommune eller fylkeskommune skal ha noen innvirkning på etableringen.»

Sekundært forslag: *«Kommune eller fylkeskommune skal ikke ha noen innvirkning på oppstart av skoler etablert med bakgrunn i bokstav a) eller b)».*

Oppstart av skoledrift etter å ha fått godkjenning

Det vil ofte ta litt tid å ordne med både lokaler og undervisningspersonell før skolevirksomheten kan ta til. Det medfører ingen kostnader for det offentlige så lenge skolen ikke er satt i drift. Det synes derfor unødvendig byråkratisk å sette fristen så kort at det risikeres at skoleeier må sende inn en ny søknad fordi den foreslåtte 3-årsfristen har løpt ut. Vi foreslår derfor at fristen forlenges til 5 år.

«Godkjenninga fell bort dersom ein skole ikkje startar opp verksemda si etter lova i løpet av fem skoleår etter at godkjenning vart gitt. Det same gjeld om drifta etter lova blir nedlagd for ei periode på opptil fem år.»

10. Skolevirksomhet, bruken av skolepenger og statstilskudd, tilsyn, reaksjonsformer mv.

Forslag om elevtallsbegrensning for oppstart og drift

Foreldreretten må veie tyngst i denne saken. Enten foreldrene bor i byer med stor mulighet til å danne skoler, eller de bor på landsbygda med færre mennesker, er prinsippet det samme slik at alle må ha en reell mulighet til å starte egne skoler. Derfor er en begrensning i elevtall et brudd på denne retten.

Foreldrene har i hht foreldreretten det grunnleggende ansvar for sine barns opplæring, og hvis foreldrene mener det er nødvendig og mulig å drive en liten friskole, kan ikke staten overprøve foreldrenes vurdering her dersom skolen ellers driver lovlig.

I prinsippet har derfor **ett foreldrepar og ett barn** samme rett til å benytte sin rett som en større gruppe med barn og foreldre, uavhengig av hvor i landet de er bosatt.

Forskning viser at skolestørrelse ikke har egenvekt i forhold til skolekvalitet, (Hattie) og at «skolestørrelse....betyr alene svært lite for elevenes læringsutbytte.» (Thomas Nordahl)

Vi mener også at hensynet til likebehandling mellom offentlige og frittstående skoler tilsier at man ikke kan innføre en nedre elevtallsgrense for friskoler når tilsvarende grense ikke finnes for offentlige skoler. Dette er sterkt i strid med prinsippet om likhet for loven.

Det må tilføyes at i følge SSB var det i 2013 totalt 137 skoler i drift i Norge med mindre enn 20 elever. Av disse var det kun 14 friskoler.

Det skulle heller ikke være noen grunn til at staten skal gjøre det vanskelig for foreldre/verger å virkeliggjøre sin rett ut fra det KD refererer til i lovutkastet, fra § 2 i Menneskerettsloven av 1999.

§ 2-2 tredje ledd første punktum: **«Det stilles ingen krav til minste elevtall ved friskoler, hverken ved oppstart eller ved drift.»**

Annen virksomhet ved skolene

Det bør åpnes mer for annen virksomhet. Da kan det stilles krav om at inntekter generert gjennom annen virksomhet skal komme elevene til gode. Alternativet er jo annen selskapsdannelse der overskuddet ikke kommer skolevirksomheten og elevene til gode.

Med annen virksomhet mener vi da både annen virksomhet som er definert som lovlig (f.eks SFO og internat) og vi mener eventuell annen virksomhet som skolene (eller eierne) av skolene driver ved skolen.

Skoler må kunne eie lokaler sammen med andre blant annet for å skaffe rimeligere lokaler og bedre utnyttelse av spesialrom.

God ressursutnyttelse er et viktig område ved drift av friskoler. Det er også positivt med forenkling og nytenkning rundt organisering av opplæring, bl a ved samarbeid over nett. Det bør være stor frihet til kreative løsninger for å kunne gi elevene best mulig læring til en lavest mulig kostnad.

Helsetilsyn

For skoler godkjent etter bokstav a) kan det forekomme at helsesøster gir etisk veiledning i strid med skolens formål og godkjenning. Det vil derfor kunne være ønskelig å ansette egen helsesøster. Skolene kan ha deltidsansatte med rett kompetanse som de ønsker å tilby stillingen (ikke minst i videregående internatskoler), og det blir ikke nødvendig å samordne med de offentlige skolene.

§ 3-8 Helsetilsyn. **«Kommunen der skolen ligg, har ansvaret for å gjennomføre helsetenesta i samsvar med forskrifta og å dekkje utgifter for helsetenesta ved skolane etter same reglar som for offentlege skolar. Skolar godkjente etter bokstav a) kan hvis de ønsker det ansette egen helsesøster. Kommunen dekkjer utgiftene til dette etter same reglar som for offentlege skolar.»**

Skoleskyss

I dag har alle elever i friskoler rett til gratis skoleskyss innenfor den kommunen de bor. Dette skaper ofte problemer for de elever som bor i omkringliggende kommuner, spesielt når det gjelder samordning av skyssopplegg.

«Elever ved friskoler har rett til gratis skoleskyss i inntil 70 km en vei. Fylkeskommunen har plikt til å tilrettelegge skyss også for disse elevene.»

Avslutning med et tankekors: Forenkling eller byråkratisering

Vi setter stor pris på at regjeringen generelt signaliserer forenkling og avbyråkratisering i forvaltningen, og hadde håpet på at dette spesielt hadde blitt tydeliggjort også i arbeidet med Friskoleloven.

De siste årene har skoledrift blitt sterkt preget av detaljert lov- og regelstyring. Vi ser at dette har gitt betydelig økt belastning på det administrative leddet i skolen og en sterk oppbygging av byråkratiet i de offentlige organene som forvalter dette området særlig i forhold til private skoler. Friskolene har ikke hatt mulighet til en tilsvarende opprusting. Sterk og detaljert regelstyring er krevende å følge opp når merarbeidet med dette ikke reflekteres forholdsmessig i godtgjørelser. Vi må også konstatere at sterk regelstyring gir mindre rom for mangfold og lokalt engasjement og kreativitet.

Det kan være grunn til å spørre om privat skole vil være «liv laga» med dagens svake finansiering og uten samme tunge eierorganisasjoner som offentlige skoler har til å møte blant annet dagens kontrollregime. Det er en utfordring at høringsnotatet om loven ikke signaliserer forenkling eller bringer inn forenklende elementer og ikke ivaretar de praktiske, økonomiske og ideologiske ambisjonene om å redusere detaljstyringen, byråkratiseringen og forskjellsbehandlingen av både elever og skoler mellom offentlig og privat sektor.